

ефективності застосування норм трудового права має бути вжито низку заходів ще на рівні правотворення, наприклад: постійне спостереження за динамікою та змінами у трудових і тісно пов'язаних із ними відносинах, оновлення у зв'язку із цим чинного трудового законодавства, розробка та прийняття нових норм із наступним скасуванням норм, на зміну яким вони приходять, постійні моніторинг та ревізія трудового законодавства, вдосконалення процесуально-процедурних моментів на рівні відповідних нормативно-правових актів, кодифікація та уніфікація трудового законодавства, а також його гармонізація із міжнародними нормами, вимогами та стандартами у сфері використання найманої праці тощо.

Бібліографічні посилання

1. Теория государства и права: учебник для вузов / под ред. проф. В.М. Корельского и проф. В.Д. Перевалова. – 2-е изд., изм. и доп. – М.: Издательство НОРМА, 2002. – 616 с.
2. Рибалкін А.О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Рибалкін Андрій Олександрович. – Запоріжжя, 2005. – 185 с.

Плетенець Віктор Миколайович,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ ТАКТИЧНОГО РИЗИКУ

Вагоме місце в діяльності слідчого посідає прийняття рішень щодо напрямків розслідування, організації та проведення окремих слідчих (розшукових) дій. При цьому всі вони, певною мірою, пов'язані з ризиком настання негативних результатів.

Ризику приділено значної уваги вчених у різних галузях знань, в яких особі доводиться стикатись з необхідністю прийняття рішень. Так відповідно до визначення, наведеного у словнику В.І. Даля, ризик означає "пускатися на вдачу, на вірну справу; відважитися на щось сумнівне; робити щось без вірного розрахунку; піддатися випадковому збігу обставин; діяти сміливо, зухвало, сподіваючись на позитивний результат; піддаватися небезпеці, невдачі" [1, с. 1686].

Словником із психології ризик визнається ситуативною характеристикою діяльності, котра полягає у невизначеності її результатів та можливих небажаних наслідках у разі невдачі [2, с. 344]

Ризик є невід'ємною складовою процесу прийняття рішення відповід-

ними суб'єктами.

Терміну «ризик» у психології відповідають три основних значення:

1) ризик як міра очікуваного неблагополуччя в діяльності, обумовлена сполученням імовірності неуспіху і ступеня несприятливих наслідків у цьому випадку;

2) ризик як дія, що з того чи іншого погляду загрожує суб'єкту втратою (програвшем, травмою, збитком);

3) ризик як ситуація вибору між двома можливими варіантами: менш привабливим, однак більш надійним, і більш привабливим, але менш надійним (результат якого проблематичний і пов'язаний з можливими несприятливими наслідками) [3, с. 143].

Особливого значення дослідження ризику набули в криміналістиці, що обумовило формування окремої теорії. У той же час прийняття рішень в умовах протидії розслідуванню належної уваги, з боку науковців, приділено не було.

Вчені-криміналісти, переважно, розглядають ризик: криміналістичний та тактичний, здійснюючи поділ з урахуванням криміналістичних категорій.

Тактичний ризик – можливість настання від'ємного результату або негативних наслідків при провадженні слідчої дії та має враховуватися при прийнятті тактичного рішення [4, с. 189]. Тобто тактичний ризик розглядається з позиції можливості настання негативних наслідків при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Іншими вченими, зокрема Ю.Ю. Осиповим ризик пов'язується з обставинкою розслідування. Тактичний ризик ним розглядається, як моделі вирішення невизначеності шляхом реалізації тактичного рішення при альтернативно-можливому результаті у конкретній обстановці розслідування. [5, с. 13].

Більш широко тактичний ризик сприймається іншими вченими. Зокрема, на думку В.П. Гмирка він є морально обумовлений та усвідомлений логічно та психологічно обґрунтований спосіб дій слідчого, спрямований на досягнення позитивного результату у слідчих ситуаціях, що характеризуються невизначеністю розвитку причинно-наслідкових зв'язків, що містять реальну загрозу отримання несприятливого для розслідування результату за відсутності однозначно позитивної альтернативи [6, с. 13].

Заслуговує на увагу не тільки усвідомлення факту прийняття рішень в умовах невизначеності, а й необхідність мінімізації, або уникнення настання негативних наслідків.

Вважається що під час тактичного ризику уникнути негативних наслідків можна, якщо рішення приймається в умовах впевненості у настанні позитивних наслідків, більш вигірної ситуації [7, с. 54].

У той же час слідчому, досить часто доводиться приймати рішення в умовах обмежених часових та інформаційних складових розслідування. Особливо це проявляється на початковому етапі розслідування, коли слідчий,

здебільшого, перебуваючи в умовах інформаційної невизначеності має в обмежені строки організувати проведення слідчих (розшукових) слідчих дій, уникнути або мінімізувати, при цьому, прояви протидії з боку зацікавлених осіб. У даних умовах вірогідність помилкових дій та, як наслідок, погіршення слідчої ситуації, збільшення інтенсивності тиску на хід розслідування є досить високою. Приймаючи рішення слідчому доцільно враховувати, та за можливості, застосовувати дії, спрямовані на зменшення ризику прийняття рішень.

Вказане має використовуватися слідчим як при прийнятті рішень взагалі, так і з досить високим ступенем ризику протидії зокрема.

Варто наголосити, що на прийняття рішень, значною мірою впливають й особистісні якості слідчого, зокрема знання, самооцінка, критичний аналіз стану та інтенсивності проявів протидії, досвід тощо. При цьому останній, досить часто, формується на прийнятті слідчим помилкових рішень. Так, недооцінювання ситуації, що склалась та ступеню впливу протиборчої сторони, може, з досить високою вірогідністю, призвести до погіршення умов розслідування, ускладнити встановлення всіх обставин кримінального правопорушення.

Таким чином перебування слідчого в умовах протидії розслідуванню та тактичного ризику обумовлює необхідності прийняття виважених, своєчасних рішень. Останні мають прийматись з позиції оцінки обґрунтованості вибору, а також з урахуванням можливих ризиків та наслідків прийнятого рішення. При цьому слідчий має вміло та своєчасно застосовувати як тактичні прийоми так і їх сукупність, швидко та адекватно реагувати на зміни слідчої ситуації. Цим, на нашу думку, буде зменшена кількість поспішних, необґрунтованих рішень, та, як наслідок, зменшиться настання негативних наслідків, у тому числі таких, як прояви протидії розслідуванню.

Бібліографічні посилання:

1. Толковый словарь В. Даля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidahl.agava.ru/P198.HTM#36350>.
2. Психология. Словарь / Под общей ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – Москва: Политиздат, 1990. – 494 с.
3. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія: Академічний курс: Підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. зал. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. – 424 с.
4. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия. — М.: Мегатрон XXI, 2000. — 2-е изд. доп. — 334 с
5. Осипов Ю.Ю. Деятельность следователя в условиях тактического риска: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / Высш. юрид. заоч. школа МВД РФ. – М.: 1992. – 23 с.
6. Гмырко В. П. Деятельность следователя в условиях информационной неопределенности в процессе расследования : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / В. П. Гмырко ; Акад. Мин-ва внутр. дел СССР. - М., 1984. - 20 с.
7. Коновалова В.А. Допрос: тактика и психология. – Харьков: Кон-сул, 1999. – 157 с.